

KÚRIA

Bfv.I.128/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év április hó 29. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva, a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság 3.B.XX.989/2009/38. számú, valamint a Fővárosi Törvényszék 32.Bf.6309/2013/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, vagy azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság a 2012. december 5. napján kihirdetett 3.B.XX.989/2009/38. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki jelentős kárt okozó csalás büntettében [1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pontja]. Ezért öt egy évi - végrehajtásában egy évi próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre ítélte, és kötelezte a bűnügyi költség megfizetésére.

A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 2013. november 4. napján jogerős 32.Bf.6309/2013/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a terhelt cselekményét a 2012. évi C. törvény (Btk.) 373. § (1) bekezdés és (4) bekezdés a) pontja szerinti csalás büntettének minősítette. A kiszabott büntetést szabadságvesztésnek nevezte meg, melyet a végrehajtás elrendelése esetén börtönben rendelt végrehajtani azzal, hogy ez esetben a terhelt legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés b) pont II.

fordulatára, valamint - a Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontjára figyelemmel - a c) pontjára hivatkozással, amelyben elsődlegesen a megtámadott határozat megváltoztatását, és a terhelt felmentését, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és új eljárás lefolytatását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség BF.184/2014/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, és a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség írásbeli átiratára tett észrevételeiben a védő lényegében a felülvizsgálati indítványban foglaltakat ismételte meg.

A Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 423. § (4) bekezdése szerint eljárva a felülvizsgálati indítványban megjelölt okokra figyelemmel bírálta felül; emellett tekintettel volt az ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt és a felülvizsgálati indítványban nem hivatkozott feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező esetleges eljárási szabálysértésekre.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontja alapján az ítélet hatályon kívül helyezésének van helye, ha a bűnösség megállapítása, a cselekmény jogi minősítése, vagy a büntetés kiszabása illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A fenti, hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértéssel kapcsolatos védői álláspontot a Kúria nem osztotta.

A Be. 258. § szerint a bíróság indokolásában köteles számot adni a döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíráló bíróság pedig ezt köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését, akkor hiúsul meg az érdemi felülbírálat lehetősége, aminek következménye a hatályon kívül helyezés.

E felülvizsgálati ok esetén nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a jogi minősítésnek vagy a büntetés kiszabásának, illetve az

intézkedés alkalmazásának anyagi jogi alapossága, helyessége (BH.2012.32.).

A Kúria az indokolási kötelezettség elmulasztásával kapcsolatos eljárási szabálysértést nem látta megállapíthatónak.

Az indítványozó az indokolási kötelezettség elégtelenségére hivatkozott a kár összegét illetően is, álláspontját a bírói gyakorlatból és a jogirodalomból vett példával kívánta alátámasztani.

A vagyon elleni bűncselekmények elbírálása esetén az elkövetési érték, kár, vagy a vagyoni hátrány összege a történeti tényállás része, így annak támadása a felülvizsgálati eljárásban akkor is a törvénytől fogva kizárt, ha ez minősítés-változást eredményezne [BH.2009.71.].

Ezért annak vitássá tétele a tényállás támadása, amely a Be. 423. § (1) bekezdés második mondatára figyelemmel tilalmazott. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására nem kerülhet sor, ilyen eltérő tényállás megállapítása érdekében a jogerős döntés hatályon kívül helyezésére sincs törvényes lehetőség.

Mindemellett - a Legfőbb Ügyészség átiratával egyezően - az irányadó tényállás szerint a kár nagysága a lízingbe adó által a gépjárműre ténylegesen biztosított tizennégymillió forinttal azonos, amely a terhelt által előzőleg üzemképtelenné tett autóbusz lefoglalásával csak részben térült meg.

Ebből következően az eljárt bíróságok indokolásából a felülbírálat szintjén nyomon követhető, hogy az irányadó tényállás alapján miért a gépjárműre a lízingbe adó által biztosított tizennégymillió forintban látták a kár összegét (alapügyben meghozott elsőfokú ítélet 16. oldalának (2) bekezdés, másodfokú ítélet 3. oldal második bekezdés).

A Be. 423. § (1) bekezdés kötelező törvényi előírása, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és a tényállás a felülvizsgálati indítványban nem támadható. A Kúria megállapított tényálláshoz még annak esetleges megalapozatlansága esetén is kötve van, és a felülvizsgálat során a vitatott jogkérdések kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatók el.

A védő indítványában túlnyomórészt a bizonyítási eljárás hiányosságaira utalt, a bizonyítékok helytállóságát, a levont következtetések helyességét vitatta, és ezen keresztül alapvetően az ügydöntő határozatban megállapított tényállást támadta, amely a felülvizsgálati eljárás alapjául nem szolgálhat.

A felülvizsgálati indítvány hivatkozott arra, hogy a csalás bűncselekményének megállapításához szükséges törvényi tényállási elemek (a tévedésbe ejtés, a jogtalan haszonszerzési célzat, illetve a károkozás) nem valósultak meg [Be. 416. § (1) bekezdés a) pont]. Kifejtette, hogy a lízing szerződés felmondásával a lízingbe adó egy nagyértékű autóbusz-gépjármű tulajdonjogához jutott, ily módon valójában a lízingbe adó gazdagodott.

A 2012. évi C. törvény (Btk.) 373. § (1) bekezdése szerint a csalást az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt a lízing szerződés megkötésekor nem volt olyan pénzügyi helyzetben, hogy a lízingdíjakat fizetni tudta volna. Ténylegesen egyetlen egy részletet sem fizetett, a kapcsolatot a lízingbe adóval nem vette fel, és nem rendezte a szerződés felmondása után sem a helyzetet. A lízing szerződés megkötésekor ezért hitelképességét illetően tévesztette meg a lízingbe adót, és a hitelösszeggel egyező tizennégymillió forint kárt okozott, míg nála jogtalan haszonként a lízingtárgy a tényállásban rögzített autóbusz jelentkezett.

A csalás bűncselekménye megállapításához három egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte szükséges: a

megtévesztő magatartás idézze elő a tévedést; a tévedésnek kell kiváltani a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezését; a megtévesztett vagyoni jogi rendelkezése és a kár között okozati összefüggésnek kell fennállnia.

A kárt közvetlenül ugyanis nem a megtévesztés, hanem a sértett vagyoni jogi rendelkezése okozza. A jogtalan haszonszerzés pedig nem önálló tényállási elem, hanem a célzat (BH 2011.160.). A haszonszerzés megtörténtének kérdése a csalás miatti bűnösség megállapítása szempontjából közömbös. A kár bekövetkeztével a csalás befejezetté válik akkor is, ha hasznat az elkövető, vagy bárki más ténylegesen akár nem is szerzte meg.

Jelen esetben azonban nem erről van szó, hiszen az ítéleti tényállás rögzíti, hogy a tizennégymillió forintot a gépjármű megvásárlására a terhelt ténylegesen megszerezte.

Mindebből következően téves a felülvizsgálati indítvány azon álláspontja, mely szerint nem a lízingdíj kifizetése, hanem a gépjármű megszerzése vonatkozásában kell vizsgálni, és kizárni a csalás bűncselekményének elkövetését. Ezzel kapcsolatban sem a felhívott bírósági határozat, sem a jogirodalmi idézet jelen esetben nem alkalmazható.

Töretlen a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy a csalás bűncselekményét valósítja meg, aki olyan kölcsönt vesz fel, amelynek a visszafizetési szándéka már az összeg felvételekor is hiányzik, ugyanakkor ennek visszafizetésére objektív lehetősége sincs (BH 2011.92.).

A csalás bűncselekménye akkor nem állapítható meg, ha kölcsön felvételekor az elkövetőnek szándékában áll a kölcsön visszafizetése, és ennek a reális lehetősége is adott, és megtévesztő magatartást csupán a piaci alapú kölcsön megszerzése érdekében tanúsít.

Abban az esetben, ha a terhelt fizetési képtelenségének az elhallgatásával vesz igénybe kölcsönt, amit nyilvánvalóan nem tud fizetni, és ily módon a kölcsönadót a jogügylet megtévesztésekor már megtéveszti, a bűncselekmény megállapításának van helye.

Az irányadó tényállás szerint a lízingszerződést a terhelt kötötte meg, ennek során tévedésbe ejtette a sértettet a fizetési szándékát illetve a fizetési képességét illetően, és ezen magatartásával kárt okozott. A terhelt szándéka a teljes lízingdíj vissza nem fizetésére kiterjedt, illetve arra irányult, ily módon a lízingbe adót a hitelösszeggel egyező tizennégymillió forintos kár érte.

A terhelt a fenti összeghez a lízingbe adó cég megtévesztése útján jutott, sem a saját, sem az általa képviselt cég anyagi helyzete, jövedelem és vagyon hiányában nem tette lehetővé a lízingdíjak fizetését. Ténylegesen egyetlen egy havi lízingdíjat sem fizetett meg, a hatodik havi lízingdíjba történő áfa összegének betudása pedig - miként arra a Legfőbb Ügyészség helyesen utalt - nem zárja ki a terhelt részéről a szerződés-kötéskori tévedésbe ejtés tényét.

A terhelt célja a lízingtárgy megszerzése volt, a lízingdíj, mint ellenérték megfizetésének szándéka és lehetősége nélkül. Az autóbusz megszerzése minősült ezért jogtalan haszonként, míg a tizennégymillió forint kifizetéssel a lízingbe adó oldalán kárként.

A felülvizsgálati indítványban felhívott 3/2009.BJE jogegységi határozat szerint a csalás bűncselekményének megvalósulásához - szándékos bűncselekményről lévén szó - az elkövetői szándéknak át kell fognia a törvényi tényállás valamennyi elemét. A terhelti cselekménynek alkalmasnak kell lennie, hogy a sértett személyéhez kapcsolódóan a károkozást előidézze. A megtévesztésnek azonban nem kell kiterjednie a jogügylet egészére. Elegendő a bűnösség megállapításához, ha a jogügylet olyan elemeit fogja át, amelyek a károkozással okozati összefüggésben állnak. Ha az elkövető visszafizetési szándék nélkül a pénzügyi megtévesztéssel jut pénzügyi összeghez, a csalás bűncselekménye nem a futamidő végén válik befejezetté. A kölcsön összegének kiutalásával a kár bekövetkezik,

a hitelintézet vagyonában beállott értékcsökkenés véglegessé válik, azaz, a bűncselekmény befejezett.

A felülvizsgálati indítvány hivatkozott arra, hogy a lízingbe adó a gépjármű tulajdonjogának megszerzésével gazdagodott, ezért a károkozás nem történt meg.

A kár utólagos megtérítése a minősítést nem érinti, csupán a büntetés kiszabása körében értékelhető. Éppen ezért az autóbusz lízingbe adóhoz való visszakerülése csupán a kár utólagos megtérüléseként értékelhető.

Mindemellett az irányadó tényállás szerint a terhelt a busz átadása érdekében semmit nem tett, ugyanakkor az nem teljes értékben került a lízingbe adó tulajdonába.

Az eljáró bíróságok a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül minősítették a terheltnek felrótt cselekményt csalás bűncselekményének.

A Kúria - mivel nem észlelt olyan, az indítványozó által nem hivatkozott eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján köteles - a Be. 424. § (1) bekezdés szerinti tanácsülésen eljárva - a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja kizárja. Az ismételt indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. április 29.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Soós László s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő